

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาแนวทางการนำวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรีมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคงอยู่ของวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี และเพื่อศึกษาแนวทางการนำวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรี ได้แก่ วัฒนธรรมคนไทยภาคกลาง พื้นถิ่น ชาวไทยจีน ชาวไทยวน ชาวไทยมอญ ชาวไทยลาวโซ่ง ชาวไทยลาวตี้ ชาวไทยเขมร และ ชาวไทยกะเหรี่ยง มาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวการวิจัยครั้งนี้เลือกวิธีการศึกษาในแนวทางการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative study) ระเบียบวิธีการวิจัยมีขั้นตอนและรายละเอียด ดังนี้

พื้นที่ศึกษา

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกพื้นที่วิจัยในเขตจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตบริการการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์อันเป็นผลจากบทบาทหน้าที่ของเมืองในอดีตที่เคยเป็นเมืองหน้าด่าน เป็นที่อยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่โยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารตั้งแต่ในอดีต เป็นพื้นที่ที่มีความเป็นไปได้ของผู้วิจัยที่จะเข้าไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ลักษณะงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาข้อมูลจากจากปรากฏภายใต้พลวัตกระบวนการพัฒนาทุนทางสังคมและความทันสมัยของสังคมในปัจจุบันเพื่อให้เห็นสภาพความเป็นจริงของความคงอยู่ทางด้านวัฒนธรรมและแนวทางที่จะนำวัฒนธรรมของชาติพันธุ์มาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ประชากรที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มประชากรที่ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลในชุมชน (Key information) ประชากรกลุ่มนี้เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ข้อมูลพื้นฐาน วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี และวิถีชีวิตในชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วยผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้อาวุโสในชุมชน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

2. **กลุ่มประชากรทั่วไป** ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีและวัฒนธรรมของจังหวัดราชบุรี ทั้งที่จัดโดยชุมชน เช่น งานประเพณีผูกแขนเรียกขวัญวันกินข้าวท่องงานสงกรานต์ต้มอัญ และที่จัดโดยภาพรวมของจังหวัด เช่น งานวัฒนธรรมถนนคนเดิน จังหวัดราชบุรี เป็นต้น

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลมาใช้ประกอบการศึกษาวิจัย จากทั้งในส่วนของแหล่งข้อมูลเชิงเอกสาร และแหล่งข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary research)

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย จากข้อมูลเชิงเอกสาร ประเภทบทความ สารคดี ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี เช่น ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต สังคมวัฒนธรรม ตลอดจนพิธีกรรมและงานประเพณีต่างๆ

2. แหล่งข้อมูลภาคสนาม (Field research)

ผู้วิจัยได้ศึกษา และเก็บข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มประชากรที่ศึกษาด้วยการสอบถาม สัมภาษณ์ และสังเกตการณ์ในกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โดยมีขั้นตอนรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

2.1 เข้าสำรวจพื้นที่โครงการที่จะดำเนินการวิจัยโดยติดต่อผ่านผู้นำชุมชน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา แสดงตัว ติดต่อขอเก็บข้อมูล และร่วมสังเกตการณ์งานประเพณีของชุมชนต่างๆ

2.2 สัมภาษณ์หมู่บ้านเป้าหมาย เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ การคมนาคม การตั้งถิ่นฐานที่ทำกิน และโครงสร้างของชุมชน ตลอดจนเริ่มสร้างความคุ้นเคยกับชุมชนเพื่อความสะดวกในการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล

2.3 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในชุมชน เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ทั้งประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน การคมนาคม การติดต่อสื่อสาร ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม การปกครอง เศรษฐกิจ และความเชื่อ

2.4 สังเกตการณ์และสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรม และความเชื่อ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวิจัย ดังนี้

2.4.1 การสัมภาษณ์ (Interview) จากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังดำเนินการวิจัย ได้แก่ ทั้งในส่วนของภาคราชการ เช่นเจ้าหน้าที่หน่วยงานวัฒนธรรม องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการร้านค้า และเจ้าของบ้านพักที่สนใจ ทั้งในส่วนของ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการผู้วิจัยเลือกใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ความเข้าใจในคำถามที่มีสาระเฉพาะเจาะจงตรงตามประเด็น ส่วนการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Information interview) เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยใช้มากที่สุดในการวิจัยครั้งนี้ โดยการเลือกใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวบ้านทั่วไปอย่างเป็นกันเอง ด้วยการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ แล้วจึงเริ่มเข้าสู่ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้จัดเตรียมคำถามไว้อย่างกว้างๆให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.4.2 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม คณะผู้วิจัยร่วมสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี เช่น งานประเพณีกินข้าวหอประเพณีสารทลาว ประเพณีสงกรานต์มอญ หรืองานกิจกรรมไชน่าทาวน์จังหวัดราชบุรี เป็นต้น

ประเด็นของการศึกษา

เนื่องจากผู้ศึกษาเป็นคนนอก ที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่ ได้มีโอกาสลงพื้นที่ เข้าไปร่วมกับกิจกรรมทางวัฒนธรรมของจังหวัด เช่น งานถนนสายวัฒนธรรม งานอาหารชาติพันธุ์ งานประเพณีตรุษจีนราชบุรี จึงเกิดคำถามเป็นประเด็นศึกษาว่า วัฒนธรรมทั้ง 8 ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีในสภาพที่เป็นจริงของปัจจุบันมีความคงอยู่หรือปรับเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างไร วัฒนธรรมทางด้านภาษา การแต่งกาย อาหาร ที่อยู่อาศัย การละเล่น ความเชื่อ และประเพณีต่างๆของกลุ่มชาติพันธุ์ หากยังคงอยู่จะสามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างไร

การรวบรวมข้อมูล และการตรวจสอบคุณภาพของ

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ข้อมูลโดยตรงจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ในช่วงเวลาที่สัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้มีการสังเกต (Observation) พฤติกรรมทั้งของผู้ให้ข้อมูล และสภาพแวดล้อมในชุมชนเพื่อใช้เป็นข้อมูลอีกส่วนหนึ่ง นอกจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์โดยตรง ในส่วนของข้อมูลทางด้านประวัติความเป็นมา ลักษณะแบบแผนการดำเนินชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อ ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษา และรวบรวมเอกสารจากข้อมูลทุติยภูมิต่างๆ ควบคู่ไปด้วย จึงเป็นลักษณะของการตรวจสอบแบบสามเส้นของแหล่งข้อมูล ทั้งจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ

การบันทึกข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกข้อมูลด้วยการใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ชนิดต่างๆ ได้แก่ กล้องถ่ายรูป กล้องบันทึกวิดีโอ เพื่อเก็บข้อมูลรายละเอียดจากการสังเกตการณ์ พฤติกรรมและพิธีกรรมต่างๆ เครื่องบันทึกเสียง และเครื่องเขียนในการบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ตลอดจนอุปกรณ์อื่นที่ใช้อำนวยความสะดวกในการออกภาคสนาม เมื่อคณะผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลต่างๆ แล้วนำข้อมูลมาเรียบเรียง จัดหมวดหมู่เพื่อเตรียมการสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากแนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกที่สร้างขึ้นมานั้น เป็นไปตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักตรรกะ ได้แก่ หลักเหตุผลมาใช้ในการวิเคราะห์ เทียบเคียงกับแนวคิดทฤษฎี ควบคู่กับบริบท (Context) รวมทั้งมีการจำแนกข้อมูล จัดหมวดหมู่และทำการนำเสนอผลการวิจัยด้วยการเขียนแบบพรรณนา